

Лекція № 9(1). Тема: Основні напрямки розвитку вітчизняної медичної науки та медсестринства.

План

1. Прогрес сестринської справи та медсестринської освіти в країнах світу.
2. Сучасні системи та програми підготовки медичних сестер.
3. Організація охорони здоров'я та сестринської справи в СРСР
4. Основні напрямки розвитку вітчизняної медичної науки.
5. Розвиток медсестринства в УРСР в складі СРСР та Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шегедин М.Б., Мудрик Н.О. Історія медицини та медсестринства. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. — 328 с.
2. Верхратський С.А., Заблудовський П.Ю. Історія медицини. — К.: Вища шк., 2001. - 431 с.

Прогрес сестринської справи та медсестринської освіти в країнах світу У 1919 році у США створено Комітет з вивчення медсестринської освіти. У 1920 році введені перші програми підготовки магістрів сестринської справи. Перші магістерські програми були націлені на підготовку менеджерів та викладачів сестринської справи. Англійський королівський медсестринський коледж запропонував ввести в сучасні програми підготовки медичних сестер деякі розділи психології (наприклад: техніку спілкування, міжособові взаємини, теорію соціальної ролі і таке інше). Визначною особою, яка протягом багатьох років здійснювала благодійні місії милосердя у всьому світі, була Мати Тереза (Агнес Гонкха Боджаксіу). Вона народилася в 1910 р. в Македонії (Югославія). Батько був бізнесменом, багато подорожував, знав багато мов. Коли дівчинці було дев'ять років, батько помер, мати залишилась з трьома дітьми. Агнес разом з матір'ю ходила в храм, любила читати, молитися і разом доглядали хвору на алкоголізм жінку зі їхнього кварталу, вдову з шістьма дітьми. У 12 років вирішила присвятити себе Богові. Приєдналась до спільноти сестер Лорето, і 24 травня 1931 року вона прийняла ім'я Тереза на честь святої Терези. В Індії, у Калькутті пройшла

навчання і була призначена викладати географію у школі святої Марії для дівчаток. Після подорожі в Дарджелінг вона відчула другий поклик г милосердя і прийняла рішення жити серед бідних та допомагати їм. У 1952 р. Мати Тереза заснувала хоспіс у Калькутті, де доглядала та надавала допомогу людям, що помирали від СНІДу чи прокази, вона хотіла надати їм можливість померти в мирі та злагоді. Понад 50 років Мати Тереза доглядала хворих власноруч. У 60-х роках вона створила колонію для хворих на проказу. У 1965 р. Папа Павло IV прийняв орден Матері Терези під своє покровительство і дозволив їй поширювати діяльність за межі Індії. Померла вона у 1997 р. Папа Іоанн Павло II створив групу священників з 13 осіб, які досліджують і вивчають феномен життя Матері Терези, розглядаючи можливість зарахувати її до лику святих. Сучасні системи та програми підготовки медичних сестер Найбільш вагомим з досвіду переважної більшості країн світу в частині досягнення темпів і якості розвитку медсестринської допомоги слід вважати: формування сестринської справи як наукової дисципліни і самостійної сфери професійної діяльності в охороні здоров'я з чітко налагодженою системою управління; створення багаторівневої системи медсестринської освіти, яка забезпечує диференційовану підготовку кадрів залежно від суті медичних послуг та потреби в них; переважно високий соціальний статус медичної сестри. Організація охорони здоров'я та сестринської справи в СРСР, а з 1991 р. - в Росії. У загальній системі охорони здоров'я СРСР початку ХХ століття відігравали значну роль фельдшери. Фельдшерською допомогою користувалась основна маса селян та найбідніше населення міст. З економічних міркувань в Росії проводилась підготовка фельдшерів- акушерок, які забезпечували більші потреби населення в одержанні медичної допомоги. 26 серпня 1917 року в Москві відбувся I Всеросійський з'їзд сестер милосердя, на якому було створено Всеросійське товариство сестер милосердя. Медичні сестри відіграли велику роль в медичному забезпеченні Червоної Армії і в боротьбі з епідеміями в роки громадянської війни. У

зв'язку з тяжким станом і великою потребою в медсестрах були організовані короткотривалі курси їх підготовки. З 1932 року відновлено спеціальність медичної сестри. З 1936 року для поліпшення догляду за хворими в лікарнях розділяються відділення та вводяться посади старших медичних сестер лікарень. При великих відділах охорони здоров'я з 1937 року були організовані спеціальні курси підготовки старших медичних сестер. З 1942 року почав виходити в світ професійний журнал "Медицинская сестра". У 1991 році була відкрита спеціальність "Сестринська справа" у вищій школі, створені факультети вищої медсестринської освіти в Московській медичній академії ім. І.М. Сеченова та Самарському державному медичному університеті. У 1992 році в Москві була заснована міська асоціація медичних сестер, а двома роками пізніше, в 1994 році, створена Асоціація медичних сестер Росії.

Основні напрямки розвитку вітчизняної медичної науки .Вітчизняні вчені-анатоми у своїх працях широко застосовують експерименти на тваринах, методи рентгенологічного дослідження, вивчають зміни будови тіла при різних захворюваннях. Значну увагу вони звернули на вивчення змін будови тіла з віком від раннього дитинства до глибокої старості. Володимир Петрович Воробйов (1876-1937 рр.) розробив нову методику забарвлення і тонкого препарування нервів за допомогою біокулярної лупи в просвітлених препаратах, вивчав вегетативні нервові вузли і сплетіння внутрішніх органів. Він створив уперше в анатомічній науці карту розподілу нервових вузлів і склепінь, підготував видання першого вітчизняного атласу з анатомії, який був виданий його учнем Р.Д. Синельниковим. Олександр Олександрович Богомолець (1881-1946 рр.) народився в київській тюрмі, де була ув'язнена його мати С.М. Богомолець, яка входила до керівної групи "Південноросійського робітничого союзу". Закінчивши Одеський університет, О.О. Богомолець спеціалізувався з патологічної фізіології під керівництвом В.В. Підвисоцького, А.О. Тарасевича; працював професором патологічної фізіології в Саратові і Москві. О.О. Богомолець створив велику

школу патофізіологів. Данило Кирилович Заболотний (1866-1929 рр.), син селянина з с.Чоботарки (тепер с. Заболотне) на Вінничині, закінчив природничий відділ фізико-математичного факультету Одеського університету і медичний факультет Київського університету. Ще будучи студентом, він виконав ряд наукових досліджень під керівництвом П. Мечнікова і В.В. Підвисоцького. Разом з І.Г. Савченком. Д.К. Заболотний у 1883 р., набагато раніше від О.М. Безредка, в дослідах на собі довів, що холерна вакцина, прийнята через рот, запобігає захворюванню на холеру. Все життя Д.К. Заболотний особливу увагу приділяв вивченню шляхів поширення чуми та її лікуванню. Вивчаючи сифіліс, Д.К.Заболотний за два роки до Шаудіна і Гофмана відкриває спірохету, але не опубліковує свого відкриття. Великим досягненням вітчизняної епідеміології є створення вчення про природні вогнища інфекцій (біоценози). В цій галузі багато й плідно працювали академік Євген Никанорович Павловський (1884-1965 рр.) та його учні. Під керівництвом Є.Н. Павловського проведено понад 160 комплексних експедицій у різні райони країни для вивчення епідемічних паразитарних захворювань. Підсумовуючи досвід цих експедицій, Є.Н. Павловський вперше у світовій науці сформулював основні положення вчення про біоценози. Лев Васильович Громашевський (1887-1980 рр.) - видатний епідеміолог. В 1904 році поступив на фізико-математичний факультет Новоросійського університету (Одеса), але потім перейшов на медичний факультет. В кінці 1910 р. був заарештований за революційну діяльність та засланий в Архангельську губернію. У роки Великої Вітчизняної війни він був головним епідеміологом Закавказького та Кримського фронтів і Московського військового округу; в 1948-1951 рр. - директором інституту інфекційних захворювань; в 1951-1963 рр. - завідувачем кафедри Київського медичного інституту, а потім науковим консультантом Київського інституту епідеміології, мікробіології і паразитології. Ще перед Великою Вітчизняною війною глибоко вивчав проблему плевральних нагноєнь, абсцесів легень, актиномікозів легень С.І.

Спасокукоцький зі своїми учнями. Великий досвід, набутий під час Великої Вітчизняної війни в лікуванні поранень органів грудної клітки, розробка методики боротьби з шокним станом, успіхи в переливанні крові, знеболюванні дали можливість проводити складні операції на легенях, серці, судинах. Розвинулася нова галузь хірургії торакальна хірургія. Розроблення відновних операцій, які б виправляли природжені чи набуті дефекти функцій органів, є характерною особливістю сучасної хірургії. Микола Михайлович Амосов (1913-2002 рр.) - видатний хірург, один з основоположників легеневої та серцевої хірургії в Україні, кібернетик і письменник. М.М. Амосов розробив нові методи хірургічного лікування при захворюваннях легень і серця. Вперше у світі створив і впровадив у практику протитромбні протези серцевих клапанів, розробив оригінальні апарати штучного кровообігу. З 1960 р. розпочав операції зі штучним кровообігом. Заклав основи української школи біологічної та медичної кібернетики. Володимир Петрович Філатов (1875-1956 рр.) працював з 1911 р. професором кафедри очних хвороб в Одесі, пізніше очолював заснований у 1936 р. Український інститут очних хвороб, якому присвоєно його ім'я. В.П. Філатову вперше в світовій практиці належить розробка методики пересадки рогівки від трупів, розробка методу тканинної терапії, який дістав поширення і визнання в усіх країнах світу. Він разом зі своїми учнями вніс багато нового у вивчення глаукоми. Вже згадувалося про запропонований В.П. Філатовим оригінальний метод шкірної пластики круглим стеблом (1917 р.). В.П. Філатов створив велику школу вітчизняних офтальмологів і все своє життя намагався винайти нові методи профілактики і лікування найтяжчих захворювань очей. Андрій Петрович Ромоданов (1920-1993 рр.) - відомий нейрохірург, який народився в м. Лубни Полтавської області. Закінчив Київський медичний інститут у 1942 р. Служив хірургом в діючій армії. У 1946 р. почав працювати в Київському психоневрологічному інституті, який потім реорганізовано в Інститут нейрохірургії. Основні його праці присвячені питанням дитячої нейрохірургії, хірургії травм і судин головного мозку,

функціональної нейрохірургії. У 1977 р. став лауреатом Державної премії України. Олександр Федорович Возіанов (2.10.1938 р.) видатний український учений-хірург, один з лідерів європейської та світової урології. У 1962 р. закінчив Київський медичний інститут. Наукові розробки О.Ф. Возіанова становлять вагомий внесок у фундаментальну та прикладну медицину. Головними напрямками його наукової діяльності є розробка функціональних методів діагностики та хірургічного лікування основних урологічних захворювань. Загального визнання набули його роботи з проблем пухлин передміхурової залози. Відомий у всьому світі як блискучий хірург-уролог, Олександр Федорович своїми руками врятував життя десяткам тисяч хворих.

Олександр Олексійович Шалімов (1918 р.) - Герой Соціалістичної Праці, академік АМН України, головний хірург МОЗ України. Народився 20 січня 1918 р. у селянській родині під Єльцем. О.О. Шалімов у 1948 р. захистив кандидатську дисертацію з питань пластики стравоходу. 1956 р. написав докторську дисертацію з методики хірургічного лікування туберкульозу, але один з опонентів не підтримав її. Шалімов написав другу докторську дисертацію про лікування раку підшлункової залози, що зазнала труднощів при захисті. Але замість того, щоб страждати, Шалімов пише третю докторську дисертацію про резекцію стравоходу при злоякісних пухлинах. Навчений гірким досвідом, третю дисертацію він писав дуже старанно. Коли подав її на захист, прийшло підтвердження й на другу дисертацію.

Володимир Миколайович Шапов (1882-1962 рр.) - видатний хірург, генераллейтенант медичної служби. В 1911р. захистив докторську дисертацію на тему: "Значення фізичних методів для хірургії злоякісних новоутворень". Одночасно в 1930-1931 рр. очолював створений за його ініціативою Український (Харківський) інститут переливання крові та невідкладної хірургії. В.М. Шапов успішно запровадив переливання крові з врахуванням групових факторів. Багато працював над розв'язанням санітарно-гігієнічних проблем села Олександр Микитович Марзєєв (1883-1956 рр.) - відомий гігієніст, академік. Він вважається одним з організаторів

санітарної служби в Україні. Закінчив медичний факультет Московського університету у 1911 р. О.М. Марзєєв був ініціатором створення в Україні перших санітарно-епідеміологічних станцій (СЕС), які набули великого поширення в колишньому Радянському Союзі та деяких східноєвропейських країнах. Велика увага приділяється і гігієні харчування. Розвиток медсестринства в УРСР в складі СРСР Як і в ХІХ столітті, в першій половині ХХ століття розвиток медицини, сестринської справи та медсестринської освіти мав свою специфіку в західних та центрально-східних регіонах. Так, в Західній Україні з 1924 р. підготовка медсестер в медсестринській школі, яка відновила свою діяльність у Львові з 1922 р., з одного року збільшена до 2 років. За новою дворічною програмою, крім одержання теоретичних знань, учні щоденно займались практичною роботою у лікарні, а також у спеціально пристосованих для цього навчальних залах під керівництвом сестер милосердя. У 1948 році підготовка фельдшерок-акушерок була переведена на 4-річний термін, навчання медичних сестер для дитячих установ збільшилася з 2 до 3 років. У 1952 році для осіб, які не мали закінченої середньої медичної освіти, а працювали в установах охорони здоров'я, були відкриті при медичних школах вечірні відділення з метою надання можливості такій категорії працівників отримати середню медичну освіту без відриву від виробництва. У 1954 році була припинена підготовка медичних сестер з огляду на передбачувану заміну їх фельдшерами. Але вже в 1958 році Міністерство охорони здоров'я СРСР було змушене відновити прийом в медичні училища на відділення з підготовки медичних сестер та медичних сестер для дитячих лікувально-профілактичних установ з терміном навчання для осіб з неповною середньою освітою - 3 роки та на базі повної середньої школи - 2 роки. У 1989 році спеціальність "медична сестра", яка існувала до цього, була перейменована на спеціальність "сестринська справа", що більш суттєво відображала суть фаху. Був введений новий навчальний план з цієї спеціальності і в ньому вперше представлена дисципліна "Основи сестринської справи". У 1991 році був прийнятий Закон Української

Радянської Соціалістичної Республіки "Про освіту", в якому з врахуванням міжнародного досвіду були намічені суттєві зміни в системі вищої освіти з введенням чотирьох рівнів кваліфікації (молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст та магістр) та визначенням типів навчальних закладів.

ЗАВДАННЯ:

Підготувати на вибір :

- 1.Визначити важливі події з коротким описом у відповідності до плану.
2. Скласти бібліографічний довідник видатних осіб з описом їх внеску у розвиток медичної науки (накшталт Вікіпедії).